

TURINSKA USTANOVNA LISTINA

UVOD

Mednarodna zveza za starodobna vozila (Fédération Internationale des Véhicules Anciens – FIVA) je svetovna federacija klubov zgodovinskih vozil, ki podpira in vzpodbuja odgovorno uporabo zgodovinskih vozil kot pomembnega dela naše tehnične in kulturne dediščine.

Zgodovinska vozila so pomembna zaradi njihove vloge prevoznih sredstev, kot pričevanja njihovega zgodovinskega izvora, tehnične odličnosti njihovega obdobja in ne navsezadnje zaradi njihovega vpliva na družbo.

Turinska ustanovna listina se ukvarja s cestnimi vozili na mehanski pogon in z drugimi kopenskimi prevoznimi sredstvi, ki ne vozijo po železniških tirih. Za vozilo lahko rečemo, da je zgodovinsko, če izpolnjuje pogoje in kriterije, ki jih navaja Turinska ustanovna listina in ki jih opredeljujejo veljavne definicije FIVA.

Turinska ustanovna listina posebno pozornost namenja tudi stavbam in drugim predmetom, ki so povezani z zgodovinskimi vozili in z obdobjem njihovega delovanja, kot na primer s tovarnami, z bencinskimi črpalkami ter s cestami ali z dirkalnimi stezami.

Že dolga leta se lastniki zgodovinskih vozil, skrbniki zbirk zgodovinskih vozil in njihovi restavratorji uspešno ukvarjajo s shranjevanjem, z zaščito, z vzdrževanjem vozil in z zagotavljanjem njihovega voznega stanja.

FIVA je dala svoje soglasje Turinski ustanovni listini, v prepričanju, da ta dokument zagotavlja ustrezne smernice za uporabo, vzdrževanje, ohranjanje in popravila zgodovinskih vozil.

Turinska ustanovna listina temelji na UNESCO-vi Beneški ustanovni listini (1964), na Barcelonski ustanovni listini (2003, zgodovinske ladje) in na Ustanovni listini iz Rige (2005, zgodovinska železniška vozila).

TURINSKA USTANOVNA LISTINA

1. člen, «namen»

Namen Turinske ustanovne listine je ohranjanje in upoštevanje zgodovine vozil, vključno z njihovimi tehničnimi lastnostmi, obliko in funkcijo ter

dokumentiranje zgodovinskih zgodb in njihovih različnih povezav z družbo in s socialnim okoljem.

Zato da bi lahko bolje spoznali, cenili in zagotavljali ohranjevanje in delovanje zgodovinskih vozil, vključno z njihovo uporabo na javnih cestah, je pomembna uporaba ustreznih raziskovalnih metod in zgodovinskega ter tehničnega znanja, ki je na voljo ter vključevanje organizacij in drugih dejavnikov na tem področju.

2. člen, «prihodnost»

Namen ohranjanja, restavriranja in vseh sorodnih delovnih procesov je ohranjanje zgodovinskih vozil kot tehničnih predmetov in tudi kot ohranjanje pričevanj zgodovine in kulture prevozov. Nujno je, da prihodnim generacijam posredujemo poznavanje metod, materialov in delovnih postopkov, ki jih uporabljamo na tem področju. Naš namen je tudi ohranjanje posebnega strokovnega znanja in tehničnih veščin, ki so povezane s proizvodnjo in z delovanjem zgodovinskih vozil.

3. člen, «skrb»

Neprestana in vzdržna skrb je bistvenega pomena za preživetje zgodovinskih vozil.

Uporaba zgodovinskih vozil, tudi na javnih cestah, je pomembna za njihovo ohranjanje. To je edini način, ki nam omogoča, da se čim bolj seznanimo s tradicionalnim obvladovanjem vožnje z zgodovinskimi vozili in z njihovim vzdrževanjem, zato da ta dragocena spoznanja lahko prenesemo naslednjim generacijam.

4. člen, «položaj»

Za ohranjanje zgodovinskih vozil je koristno, da nanje gledamo kot na sestavni del javnega življenja in da jih dojemamo kot dragocen prispevek k naši kulturni dediščini.

Pomembno in zaželeno je, da so ta vozila uporabna, toda zato, da jih uporabljamo, jih ne smemo spreminjati bolj kot je potrebno.

Spremembe, ki so neogibno potrebne, ne smejo negativno vplivati na njihovo zgodovinsko substanco. Načelno spremembe ne smejo bistveno spreminjati tehničnih značilnosti in videza, ki je značilen za obdobje, v katerem je bilo vozilo izdelano.

5. člen, «postopki»

Ohranjanje zgodovinskega vozila lahko zahteva posege ali restavriranje v različnem obsegu.

Ohranjevanje zgodovinskega vozila pomeni ustrezno nego in preventivne ukrepe za preprečevanje poslabšanja stanja ali poškodbe, s katerimi zagotavljamo sedanje stanje, individualno in spominsko kakovost zgodovinskega vozila ali objekta.

Konzerviranje vključuje vsa dejanja, ki so namenjena zagotavljanju varnosti in stabilnosti vozila ali objekta in ki ne spreminjajo zgodovinske substance, delov in materialov. Konzerviranje nikakor ne sme predstavljati tveganja za zgodovinsko ali za materialno dokumentarno vrednost predmeta, saj služi izključno preprečevanju ali vsaj upočasnjevanju kontinuiranega poslabševanja stanja. Običajno takšni ukrepi na površini niso vidni.

Restavriranje je postopek nadomeščanja manjkajočih sestavnih delov ali področij, z namenom prikazovanja prejšnjega stanja vozila in z bolj daljnosežnimi posegi kot konzerviranje. Restavrirana področja morajo biti diskretno usklajena z obstoječim zgodovinskim stanjem, tako da tudi ob podrobnejšem pregledu ostanejo nemoteča in neprepoznavna.

Restavriranje se razlikuje od popravila, ki pomeni prilagoditev, obdelavo ali zamenjavo obstoječih oziroma manjkajočih komponent. Popravilo si prizadeva za popolno obnovitev sposobnosti za delovanje in ne upošteva avtentične substance, ki predstavlja del vozila.

Ohranjevanje, konzerviranje in restavriranje so specializirani postopki, katerih namen je ohranjanje in poudarjanje tehničnih, konstrukcijskih, estetskih, funkcionalnih, socialnih in zgodovinskih značilnosti.

Vsi ti postopki morajo biti usmerjeni v razumevanje in upoštevanje originalnega načrtovanja in zgodovinskega ozadja posameznega vozila. Temeljiti morajo na spoštovanju do individualne zgodovinske celovitosti in na informacijah, ki jih najdemo v avtentičnih dokumentih.

6. člen, «zgodovina»

Vse spremembe na vozilu, do katerih je prišlo v okviru njegove običajne življenjske dobe in ki spreminjajo njegovo originalno stanje, so pričevanja zgodovine vozila in jih je potrebno ohraniti v takšni obliki. Zato ni potrebno restavrirati zgodovinskega vozila tako, da bi prilagodili njegov izgled in tehnične značilnosti izgledu iz obdobja njegove proizvodnje.

Restavriranje, ki naj bi vozilu povrnilo njegov izgled iz določenega obdobja, je potrebno opraviti samo s skrbnim pregledom zgodovinskih dokumentov in ob natančnem načrtovanju.

Komponente in materiali, ki jih uporabimo za nadomestitev zgodovinskih delov v postopku restavriranja morajo biti označeni z enostavnimi in obstojnimi oznakami, zato da jih lahko razlikujemo od zgodovinske substance.

Za označevanje zamenjanih delov FIVA priporoča sistem označevanja, ki je naveden v prilogi k tej ustanovni listini (Oglejte si Prilogo št. 1)

7. člen, «natančnost»

V postopku restavriranja zgodovinskih vozil moramo uporabljati v prvi vrsti zgodovinsko natančne materiale in po možnosti zgodovinsko preverjene tehnike dela, razen če seveda takšnih materialov ali tehnik ni več možno uporabiti zaradi pomislekov v zvezi z varnostjo, zaradi tega, ker niso na voljo ali pa zaradi zakonskih omejitev.

Zlasti pri konzerviranju zgodovinske substance tradicionalni materiali morda niso ustrezni. Tako kot tudi drugod na področju restavriranja, je namesto tradicionalnih materialov in tehnik dela potrebno uporabiti pač sodobne materiale in tehnike, pod pogojem, da so se izkazali za ustrezne in vzdržljive, bodisi v eksperimentih ali v praksi.

8. člen, «izgled»

Kakršnekoli spremembe zgodovinskega vozila, ki so potrebne izven njegovega običajnega življenjskega obdobja, je potrebno integrirati diskretno in ob upoštevanju originalne strukture in izgleda.

Takšne spremembe morajo biti reverzibilne. Priporočljivo je, da vsak pomemben originalni nadomestni del shranite z vozilom, zato da ga lahko uporabite kasneje ali pa zato, da vam služi kot referenca njegovega originalnega izgleda in izdelave.

9. člen, «načrtovanje»

Kakršnokoli delo, ki ga opravimo na zgodovinskem vozilu mora biti sistematično načrtovano in ustrezno dokumentirano.

To dokumentacijo moramo shraniti v vozilu.

10. člen, «arhivi»

Vse osebe, ustanove in organizacije, ki se ukvarjajo z ohranjanjem konzerviranjem, restavriranjem, popravilanjem in z delovanjem zgodovinskih vozil, morajo poskrbeti za ustrezne ukrepe za zaščito njihovih zapiskov in arhivov.

11. člen, «status»

Institucije, ki se ukvarjajo z ohranjanjem in s prenosom znanja ali specialističnih veščin, ki so potrebne za ohranjanje in za delovanje zgodovinskih vozil, si morajo prizadevati za to, da jih bodo priznali mednarodni in nacionalni vladni organi kot institucije, ki skrbijo za kulturno dediščino.

Priloga 1:

Predlagani sistem označevanja:

Ta sistem uporablja za trajno označevanje naslednje kombinacije črk:

NB = «newly built» (na novo izdelano) – kolikor je le možno natančna kopija glede oblike, materialov in izdelave, reproducirana neposredno iz dokumentiranega originala

FR = «free reconstruction» (prosta rekonstrukcija) - rekonstrukcija brez uporabe kakršnegakoli zgodovinskega modela glede oblike, materiala ali delovne tehnike. Kljub temu del izpolnjuje tehnično funkcionalnost zgodovinske komponente, ki je bila prej v uporabi

CS = »conservational stabilisation» (konzervacijska stabilizacija) - kasnejša strukturna okrepitev, ki je dodana z namenom, da stabilizira zgodovinsko substanco

Priporočamo tudi oznako leta restavriranja oziroma proizvodnje nadomestnega dela s pomočjo kode z dvema črkama.

Delovna skupina za Turinsko ustanovno listino / Kulturna komisija FIVA

Thomas Kohler, Gundula Tutt, Rainer Hindrischedt, Mario De Rosa, Alfieri Maserati, Stefan Musfeld & Mark Gessler

Prevod pripravila SVAMZ v sodelovanju z Agencijo za prevajanje Eurotranslate!